

В. С. Коваль

Антигітлерівська коаліція

АНТИГІТЛЕРІВСЬКА КОАЛІЦІЯ – військово-політичний союз держав проти Німеччини та її європейських союзників у 2-й світовій війні. А. к. виникла внаслідок гітлерів. нападу на Польщу 1 вересня 1939. Англія і Франція ультимативно зажадали від Німеччини припинити агресію і, не отримавши відповіді, оголосили їй війну. Так склалася А. к. з метою знищення гітлеризму. У вересні 1939 цей блок не спромігся надати допомогу Польщі, пасивно спостерігав її розгром і поділ між Німеччиною та СРСР, що приєднався до гітлерів. нападу на Польщу. Даючи А. к. офіц. оцінку, голова Раднаркому СРСР В. Молотов 31 жовтня 1939 у доповіді ВР заявив, що «не лише безглуздо, а й злочинно вести таку війну, як війна за знищення гітлеризму». У травні – червні 1940 гітлерів. вермахт розгромив низку дріб. держав і англо-франц. блок. Франція капітулювала, Англія продовжувала воювати. Її союзниками залишилися тільки емігрант. уряди окупованих Гітлером країн, що знайшли притулок у Лондоні. Як воєн. союз А. к. перестала існувати.

Напад нацист. Німеччини на СРСР 22 червня 1941 докорінно змінив становище. СРСР вступив у війну, і утворилася друга А. к. Її формування завершилося 11 грудня 1941, коли Гітлер оголосив війну США. Юрид. оформлення другої А. к. мало своїм початком укладену в Москві 12 липня 1941 англо-рад. угоду про спільні дії у війні проти Німеччини, а завершенням – підписану 1 січня 1942 у Вашингтоні [Декларацію 26-ти держав](#), які вважалися членами воєн. союзу. Проте фактично з гітлерів. блоком воювали тільки Англія з домініонами, СРСР і США. Історично саме вони репрезентували А. к. Їм належить істор. заслуга розгрому фашист. держав, які розв'язали війну з метою встановлення свого світ. панування. Найбільший тягар боротьби проти гітлерів. Німеччини припав на СРСР. США до 1944 осн. масу своїх діючих збр. сил спрямовували проти Японії. СРСР вступив у війну з Японією через три місяці після підписання акту капітуляції Німеччини. Всупереч претензійним твердженням рад. історіографії про керівну роль СРСР, політ. лідером А. к. були США – економічно наймогутніша країна світу, від допомоги якої вирішал. мірою залежала решта союзників. Заг.-визнаною політ. програмою А. к. була [Атлантична хартія](#), запропонована президентом США *Ф. Рузвельтом*. Продовженням А. к. у повоєн. час стала *Організація Об'єднаних націй*, задум якої також належав амер. президентові.

Рекомендована література

1. Зміцнення антигітлерівської коаліції. Розвал фашистського блоку: Зб. док. К., 1946;
2. Переписка Председателя Совета Министров СССР с президентами США и премьер-министрами Великой Британии во время Великой Отечественной войны 1941– 1945 гг.: Сб. док.: В 2 т. Москва, 1986;
3. Антифашистская солидарность в годы второй мировой войны, 1939– 1945. К., 1987;
4. Коваль В. С. Политика и стратегия США во второй мировой войне. Проблемы парирования угрозы из Европы до перелома в войне. К., 1987;
5. Золотарев В. А., Лавров С. Б. Второй фронт: сорок лет спустя. Душанбе, 1987;
6. Орлов А. С. Союз ради общей победы: Создание антигитлеровской коалиции. Москва, 1990;
7. Черчилль У. Вторая мировая война. Кн. 1–3 / Пер. с англ. Москва, 1991;
8. Загадка Ленд=лиза [Стеттиниус Э. Ленд=лиз – оружие победы]. Москва, 2000.

Бібліографічний опис:

Антигітлерівська коаліція / В. С. Коваль // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-42873>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).